

Самоменеджмент як одна із умов підвищення ефективності управління на підприємстві

Вінницький національний технічний університет

Анотація. В тезах розглянуто різні точки зору поняття самоменеджменту та здійснено їх узагальнення. Детально розглянуто основні складові самоменеджменту такі як тайм-менеджмент, постановка цілей, планування діяльності, тим-менеджмент, ресурс-менеджмент, стрес-менеджмент.

Ключові слова: самоменеджмент, тайм-менеджмент, стрес, тим-менеджмент, планування, ціль, ресурс.

Self-management as one of the conditions for improving the efficiency of management in the enterprise

Abstract. The abstracts consider different points of view of the concept of self-management and their generalization. The main components of self-management such as time management, goal setting, activity planning, team management, resource management, stress management are considered in detail.

Keywords: self-management, time management, stress, team management, planning, goal, resource.

В роботі підприємства менеджери відіграють найважливішу роль оскільки від їх діяльності залежить ефективність роботи усього підприємства. Для того щоб досягати намічених цілей та ефективно здійснювати свою діяльність в сучасних ринкових умовах менеджеру необхідно постійно підвищувати свої професійні навички, навчатись та розвиватись, вміти ставити цілі як собі так і підлеглим, ефективно планувати свою діяльність та колективу, вміти управляти часом, організовувати ефективну роботу колективу, управляти стресами тощо. Цих всіх навичок можна досягнути, якщо знати та ефективно використовувати методи самоменеджменту.

Проблемами самоменеджменту займалися чимало вітчизняних та зарубіжних вчених: Майданова Т. В., Зайверт Л., Ланкин В. Е., Куликова В. Н., Поліщук І. І., Ільчук Р. С., Кібанов А. Я., Лукашевич Н. П., Сімонова А. А., Швальбе Б., Швальбе Х., Кирій С., Ейнштейн А. та ін. [1-10]. В роботах науковців розкрито теоретико-методологічні аспекти та практичні рекомендації щодо вміння управляти собою, оптимального використання часу, самоорганізації, саморозвитку та інші питання самоменеджменту. При цьому потребують поглибленого дослідження сучасні підходи до формування навичок самоменеджменту в менеджерів.

Початком осмислення проблеми самоменеджменту в літературі вітчизняних науковців можна вважати середину 90-х років. Трохи раніше Зайверт Л. ввів поняття «Самоменеджмент» як послідовне і цілеспрямоване використання методів роботи в своїй діяльності для того щоб ефективно управляти часом [1].

У сучасній літературі поняття «Самоменеджменту» розглядається з різних трактувань, але серед науковців відсутній єдиний підхід щодо визначення його сутності. Майданова Т. В. вважає, що самоорганізація, вміння управляти собою, керувати процесом управління в найширшому розумінні слова (в часі, просторі, спілкуванні, діловому світі) [2]. Ланкин В. Е. розглядає самоменеджмент як самостійність і особисте управління самим собою [3]. Куликова В. Н. вважає що самоменеджмент зводиться до управління власним часом – «тайм-менеджмент». Аниты Бишоф розглядає самоменеджмент як поняття та вміння самоорганізації [4]. Поліщук І. І., Ільчук Р. С. Само менеджмент – це самоорганізація, уміння ефективно організувати процес управління і раціонально використовувати робочий час для успішної професійної діяльності і вільний час для особистих і сімейних потреб [5]. Кібанов А. Я. Само менеджмент - цілеспрямоване та послідовне використання менеджером методів у практичних прийомах роботи для підвищення ефективності операцій, які виконуються для досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю використання власних можливостей та часу [6]. Лукашевич Н. П. розглядає самоменеджмент як саморозвиток і самореалізація творчого потенціалу на шляху до досягнення ділового успіху [7]. Сімонова А. А.

визначає самоменеджмент як саморозвиток особистих та професійних якостей менеджера і організація його діяльності, яка є цілеспрямованим і послідовним використанням різних методів роботи в повсякденній практиці [8]. Підводячи підсумки вищенаведених означень можна сказати, що самоменеджмент – це здатність управляти собою, своїми потенційними можливостями, здібностями, знаннями, з метою ефективного використання робочого часу, досягання поставлених цілей найкоротшим шляхом, отримання суспільного визнання, вищої продуктивності в роботі, особистому житті, отримання більшого заробітку, що дає можливість відчувати себе гармонічною людиною в навколишньому світі.

В самоменеджменті можна виділити декілька напрямків в яких необхідно розвивати свої навички менеджерам (рис. 1).

Рис. 1. Складові самоменеджменту

Тайм-менеджмент – це комплекс методик для раціонального розподілу та ефективного використання часу. Для ефективного управління часом менеджеру необхідно: вміти аналізувати ефективність організації своєї роботи, виявляти та усувати вузькі місця; ефективно формулювати цілі та завдання для себе та своїх підлеглих; узгоджувати своє управління часом з іншими працівниками, вміти делегувати завдання; вміти раціонально планувати свій робочий і вільний час; ефективно використовувати наради і спілкування; вміти організувати свій простір [12].

Наступна складова самоменеджменту, якою повинен володіти менеджер є постановка цілей. При постановці цілей менеджерам доцільно використовувати SMART технології. Які передбачають, що цілі повинні бути точними та конкретними (Specific), вони повинні вимірюватись в грошах, обсягах тощо (Measurable), цілі повинні бути досяжними тобто відповідати реальним можливостям підприємства (Achievable), вони повинні бути актуальними на момент їх досягнення (Relevant), вони повинні бути обмежені в часі (Time-bound) [13].

Тім-менеджмент передбачає створення єдиної команди в підрозділі за роботу якого відповідає менеджер. Єдина команда передбачає: узгодженість в діях співробітників на всіх рівнях, високу швидкість впровадження управлінських рішень, зниження плинності кадрів, зниження витрат на адаптацію персоналу, підвищення самоорганізації і самоконтролю, груповий контроль за виконання функцій, підтримка ініціативних співробітників, зменшення конфліктів, підвищення ефективності роботи колективу тощо.

Стрес-менеджмент – це система управління підприємством, яка спрямована на подолання небажаних відхилень, які є істотними, екстремальними та перешкоджають функціонуванню й розвитку підприємства [11]. Розвинута система менеджменту на підприємстві сприятиме ефективності формування і використання системи стрес-менеджменту. Наприклад, налагоджена система ретельного планування в нестандартних ситуаціях позитивно позначиться при протидії стрес-факторам і подоланні стресових ситуацій в майбутньому. Стратегічне планування аналізує небажані відхилення як в поточному, так і в майбутньому періодах. Висококваліфікований персонал ефективніше долає небажані відхилення, які виникають під час діяльності підприємства. Належне інформаційне забезпечення оцінює достовірність отриманої інформації, ідентифікує ймовірність настання екстремальних, критичних, небажаних відхилень в процесі розвитку. Чітко сформульовані цілі і завдання фокусують зусилля та ресурси на досягнення кінцевого результату з уникненням відхилень, які виникають під час їх реалізації [11].

Ресурс-менеджмент – вміння менеджера виявляти компетентність у саморозвитку. Саморозвиток – це постійна робота над собою, самовдосконалення та вироблення особистих якостей. Менеджерам для підвищення свого професійного саморозвитку необхідно: здійснювати систематичну самоосвіту, зокрема отримувати знання, які виходять за межі професійних компетенцій; займатися самопізнанням, що дозволяє виявляти прогалини в знаннях і мисленні;

контролювати професійні компетентності, освоювати нові підходи в менеджменті, галузевих технологіях, а також інновацій, що використовуються в управлінні; також самооцінювання таких професійно важливих якостей, як критичність, упевненість, самостійність тощо; формувати в собі установки на пошук і засвоєння нової інформації та нового досвіду; прагнути як до досягнення перспективних цілей, так і до виконання задач у реальному житті; розглядати невдачі як уроки, набуття досвіду; усвідомлювати реальні мотиви та цілі поведінки як у професійному, так і в життєвому плані.

Отже, одним з головних завдань менеджера, який хоче досягнути успіху в своїй діяльності є безперервний саморозвиток та самовдосконалення. Уміння управляти власним часом, своїми емоціями, ефективно використовувати наявні можливості, вміння створювати ефективну команду, бути стресостійким, вміти уникати різні загрози на роботі є важливою передумовою до самореалізації, самоствердження та підвищення як особистої так і командної ефективності.

Використання технологій самоменеджменту дасть можливість менеджерам виконувати свою роботу з меншими витратами часу, мати більшу мотивацію та отримувати задоволення від роботи, підвищувати кваліфікацію та зменшувати помилки при виконанні своїх функціональних обов'язків, вміти делегувати повноваження та бути менш завантаженим в роботі, досягати поставлених цілей найкоротшим шляхом, володіти кращою організацією та отримувати бажані результати праці тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зайверт Л. Ваше время – в ваших руках: советы деловым людям, как эффективно использовать рабочее время / пер. Л. И. Цедилин, Н. А. Врублевская. М. : Интерэксперт : ИНФРА-М, 1995. 266 с.
2. Майданова Т. В. Самоменеджмент как условие самоореализации студентов. *Педагогическое образование в России*. 2013. № 2. С. 27–30.
3. Маркетинг : учеб. пособие / под общ. ред. В. Е. Ланкина. Таганрог : ТРТУ, 2006. 304 с.
4. Бишоф А., Бишоф К. Самоменеджмент. Эффективно и рационально / пер. с нем. Д. А. Пергамент. 2-е изд., испр. М. : Омега-Л, 2006. 127 с.
5. Поліщук І. І., Ільчук Р. С. Самоменеджмент як засіб підвищення ефективності роботи керівника. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2013. Т. 1. № 3. С. 227–231.
6. Управление персоналом : энциклопедический словарь / под ред. А. Я. Кибанова. М. : ИНФРА-М, 1998. 451 с.
7. Лукашевич Н. П. Теория и практика самоменеджмента : учеб. пособ. К.: МАУП, 1999. 360 с.
8. Шалагинова Л. В. Самоменеджмент. Практическое руководство. СПб. : БХВ-Петербург, 2012. 272 с.
9. Швальбе Б., Швальбе Х. Личность. Карьера. Успех. Психология бизнеса. Изд. 4-е, пересм. и доп. М. : Прогресс, 1993. 240 с.
10. Кирій С. Л. Концепція самоменеджменту як управлінська філософія. *Теорія та практика державного управління*. 2014. Вип. 3 (46). С. 1–8.
11. Ратушняк О. Г., Лялюк О. Г. Самоменеджмент : навч. пос. Вінниця: ВНТУ, 2021. 170 с.
12. Ратушняк О. Г., Лялюк О. Г., Подолянчук К. В. Аналіз використання методів тайм-менеджменту сучасною молоддю. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. № 2. С. 68-72.
13. Іванов С. М. Аналіз переваг використання SMART- технологій в економіці. *Економіка та держава*. 2018. № 7, С. 35-38.

Ратушняк Ольга Георгіївна, к.т.н., доцент, доцент кафедри економіка підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: ogratushnyak@gmail.com

Мураховська Альона Юріївна, студентка групи МПОУ-20мз, факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: alyona_murakhovska@ukr.net

Ratushnyak Olga Georgievna, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Economics of Enterprise and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ogratushnyak@gmail.com

Murakhovska Alyona Yuriyivna, student of the MPOU-20mz group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: alyona_murakhovska@ukr.net